SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1007

av Jennie Bergius Eriksson och Åsa Coenraads (båda M)

En stärkt och nationellt samordnad blodförsörjning – fler blodgivare och ökad samhällsberedskap

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en nationellt samordnad och långsiktigt hållbar blodförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för en nationell huvudman för blodgivningsverksamheten, med möjlighet att involvera exempelvis Försvarsmakten eller annan nationell aktör, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett informations- och utbildningsinslag om blodgivning, organdonation och stamcellsdonation i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa nationella förutsättningar för att blodgivare ska kunna lämna blod vid valfri blodgivningsenhet i landet genom gemensamma digitala system och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över regelverk och incitament för att öka tillgängligheten till blodgivning, bredda rekryteringen och bättre ta tillvara befintliga blodgivares kapacitet, genom

exempelvis aktiv inbjudan vid 18 års ålder och en nationell kallelse vid 21 års ålder, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Blod är en av sjukvårdens mest grundläggande och samtidigt mest underskattade resurser. Varje dag behövs blod vid operationer, cancerbehandlingar, förlossningar, transplantationer, olyckor och behandling av olika sjukdomar. Blod är en färskvara och kan lagras i max sex veckor och kan inte framställas syntetiskt. Utan blodgivare kan stora delar av sjukvården inte upprätthålla sin verksamhet. Andelen aktiva blodgivare har idag sjunkit till cirka 2,7 procent av befolkningen, vilket är långt under nationellt mål om 5 procent. Socialstyrelsens mål är att Sverige ska ha en blodförsörjning som fungerar både i vardagen och vid kriser, höjd beredskap och krig. För att klara det behöver vi, enligt Socialstyrelsen och Swedish Blood Alliances bli cirka 400 000 aktiva och godkända blodgivare i Sverige som snabbt kan kallas in när behov uppstår. Vi behöver alltså bli dubbelt så många blodgivare som vi är idag. Under 2024 minskade dock antalet blodgivare i 15 av 21 aktuella regioner i Sverige. Kunskap, tillgänglighet och goda vanor behöver stärkas för att nå nationella ambitioner och stärkt beredskap kring området.

Blodförsörjningen är inte enbart en fråga om sjukvårdens dagliga behov. Den är också en central del av Sveriges civila beredskap och försörjningsförmåga vid kris, höjd beredskap och ytterst krig. Sverige behöver därför ett samlat nationellt grepp om hur fler människor kan bli blodgivare och hur blodgivningen kan organiseras mer tillgängligt, effektivt och långsiktigt. Dagens blodgivningsverksamhet är huvudsakligen organiserad inom regionernas hälso- och sjukvård. Tillgängligheten påverkas av regionala prioriteringar, ekonomiska förutsättningar och lokala organisatoriska lösningar. Det bör utredas om blodinsamlingen i större utsträckning kan organiseras nationellt och ges en tydligare organisatorisk självständighet från den ordinarie sjukhusdriften. En nationell huvudman skulle kunna skapa en mer enhetlig struktur för rekrytering, bokning, insamling och distribution av blod. En möjlig modell är att involvera exempelvis Försvarsmakten, med dess nationella organisation, logistiska kapacitet och erfarenhet av att verka över hela landet. Andra nationella eller upphandlade aktörer bör också kunna prövas. Utredningen måste samtidigt säkerställa att den medicinska hanteringen håller högsta kvalitet. Provtagning, smittscreening,

komponentframställning, kvalitetssäkring, lagring och distribution till sjukvården måste fungera oberoende av hur själva blodinsamlingen organiseras. Det behöver också säkerställas att sjukhusens varierande och ibland akuta behov kan mötas.

Sverige behöver bli bättre på att rekrytera framtidens blodgivare. I dag bygger systemet i stor utsträckning på att den enskilde själv ska komma på tanken att bli blodgivare, söka upp information och därefter ta kontakt med en blodcentral. Många potentiella blodgivare nås därför aldrig av frågan. Det bör ses över om varje ung människa ska få en aktiv och personlig förfrågan och information om blodgivning, blodgruppering och möjlighet att anmäla sitt intresse i samband med myndighetsdagen. Informationen bör omfatta organdonation och stamcellsdonation samt möjligheten att registrera sin vilja i Donationsregistret och anmäla sig till Tobiasregistret.

Som ett komplement bör en nationell modell prövas där alla unga vuxna kallas till en blodgivningsenhet under det år de fyller 21 år. Kallelsen ska innebära ett erbjudande om information, blodgruppering och medicinsk lämplighetsbedömning samt möjlighet att genomföra sin första blodgivning. Med syftet är att göra blodgivning till en naturlig del av vuxenblivandet och skapa en bredare rekryteringsbas för framtidens blodförsörjning. Den som av medicinska, personliga eller andra skäl inte kan eller vill lämna blod ska självklart kunna avstå. Själva donationen ska alltid bygga på frivillighet och informerat samtycke. I enlighet med gällande lagstiftning och SoHo-förordningen (EU 2024/1938) som börjar att gälla 7 augusti 2027 och bland annat också ställer krav på kvalitet, säkerhet, försörjningstrygghet och beredskap.

Motionärerna föreslår därför att;

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för en nationellt samordnad blodförsörjning, med målet att öka antalet blodgivare och stärka nationell beredskap genom förbättrad tillgänglighet, kunskap och vana hos svensken och tillkännager detta för regeringen.

Jennie Bergius Eriksson (M) *Åsa Coenraads (M)*